

H-111001

Seat No. _____

M. Ed. (Sem. I) Examination

November - 2019

**MED0C101 : Fundamental Concepts of Educational
Research
(Old Course)**

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

વિભાગ – ૧

- ૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નો ઉત્તર ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો. ૨૦
- (૧) સંશોધનની વ્યાખ્યા આપી સંશોધનની લાક્ષણિકતા જણાવો.
- (૨) શૈક્ષણિક સંશોધનના અવરોધતા પરિબલોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
- (૩) ચલોની ઓળખ આપી તેના પ્રકારો વિશે સમજાવો.
- ૨(અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર ૧૨૫ શબ્દોમાં લખો. ૧૦
- (૧) સંશોધન અહેવાલ વિશેના સોપાનો જણાવો.
- (૨) ઐતિહાસિક સંશોધન પદ્ધતિ વિશે જણાવો.
- (૩) શિક્ષકો માટે શૈક્ષણિક સંશોધનનું મહત્વ સમજાવો.
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. ૦૫
- (૧) ક્રિયાત્મક સંશોધન એટલે શું ?
- (૨) સ્વતંત્ર ચલ એટલે શું ?
- (૩) વ્યવહારિક સંશોધન એટલે શું ?
- (૪) ઉપકરણ એટલે શું ?
- (૫) સંશોધનનો શાબ્દિક અર્થ સમજાવો.

વિભાગ – ૨

- ૩ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો પ્રત્યેક ઉત્તર ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો. ૨૦
- (૧) નમૂના પસંદગીનો અર્થ આપી મુખ્ય ચાર પ્રયુક્તિની ચર્ચા કરો.
- (૨) સંશોધન સમસ્યાના સ્ત્રોતો જણાવી તેની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
- (૩) સંશોધન દરખાસ્તના સોપાનો જણાવી તેના વિશે ની માહિતી આપો.
- ૪(અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર ૧૦ ૧૨૫ શબ્દોમાં લખો.
- (૧) ઉત્કલ્પના રચવા માટેના ધોરણોની ચર્ચા કરો.
- (૨) સંશોધન સમસ્યાનું સીમાંકન જણાવો.
- (૩) સંશોધન સમસ્યા પસંદગી માટેના ધોરણો જણાવો.
- ૪(બ) નીચેનામાંથી પ્રશ્નોના ઉત્તરો ટૂંકમાં લખો. ૦૫
- (૧) શાસ્ત્રીય ઉત્કલ્પના એટલે શું ?
- (૨) લોટરી પ્રયુક્તિ એટલે શું ?
- (૩) નિદર્શની વ્યાખ્યા આપો.
- (૪) નમૂનાની પ્રમાણભૂલ એટલે શું ?
- (૫) સ્નોબોલ પ્રયુક્તિ એટલે શું ?

ENGLISH VERSION

SECTION – I

1. Answer any two out of three from the following question in about 750 words. 20.
- (1) Define research and state the characteristics of research.
- (2) Write in details about the barriers (difficulties) of while doing educational research.
- (3) Identify variable and write down about different types of variable.

2.(A) Answer any two out of three from the following questions in about 125 words 10.

- (1) Write down about the steps of research report.
- (2) Write about the historical research method.
- (3) Explain about the importance of educational research for the teachers.

(B) Answer the following question in short. 05.

- (1) What is action research ?
- (2) What is independent variable?
- (3) What is formal research ?
- (4) What is construction of tools.?
- (5) Explain verbal meaning of research ?

SECTION – II

3. Answer any out of three from the following question in about 750 words. 20.

- (1) Give the meaning of sample choosing and discuss four main techniques.
- (2) Discuss in detail about the main sources of research problem.
- (3) Give information about the steps of research proposal.

4. (A) Answer any two of three from the following question in about 125 words. (Any two) 10.

- (1) Discuss about the principal of making consequences
- (2) Write about the demarcation of research problem.
- (3) Write in detail about the criteria of choosing /selection of research problem.

(B) Answer the following question in short. 05.

- (1) What is Classical consequences?
- (2) What is lottery technique ?
- (3) Define exemplification
- (4) What is sample slandered
- (5) What is snowball technique ?

H-111002

Seat No. _____

M. Ed. (Sem. I) Examination

November - 2019

MED0C102 : Psychology of Learning & Development
(Old Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

વિભાગ - ૧

- ૧ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તરો આશરે ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો : ૨૦
- (૧) પિયાજેનો બોધાત્મક વિકાસનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી બોધાત્મક વિકાસ માટેના સોપાનોની ચર્ચા કરો.
- (૨) વિકાસના તમામ સિદ્ધાંતો જણાવી, કોઈ પણ ચાર સિદ્ધાંતો ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
- (૩) મેસ્લોના મતે વ્યક્તિ વિકાસની જરૂરિયાતો સમજાવો.
- ૨ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે ૧૨૫ શબ્દોમાં લખો : ૧૦
- (૧) એરિક્સનના મતે વ્યક્તિત્વ પર અસર કરનારા પરિબળો સમજાવો.
- (૨) મનોદશા એટલે શું ? મનોદશાની જરૂરિયાત જણાવો.
- (૩) ગેનેની અધ્યયન પ્રકારની ક્રમિક શ્રેણીમાં શાબ્દિક સાહચર્ય અધ્યયન માટેની શરતો સમજાવો.
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : (બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે) ૫
- (૧) અધ્યયન પ્રક્રિયા એટલે શું ?
- (૨) વૈદિક શાસ્ત્રમાં જણાવેલ ત્રિગુણના પારસ્પરિક સંબંધના સંદર્ભમાં ગમે તે બે લક્ષણો જણાવો.
- (૩) પિયાજે અનુસાર જ્ઞાનાત્મક વિકાસ માટેની કોઈ બે અવસ્થાઓ જણાવો.
- (૪) અભિયોગ્યતાનો અર્થ સમજાવો.
- (૫) અતિબોધ સ્વરૂપની કોઈપણ બે સંકલ્પનાઓ જણાવો.

વિભાગ - ૨

૩ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તરો આશરે ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો : ૨૦

- (૧) ૨૧મી સદીના અધ્યેતાઓની ક્ષમતાઓ વર્ણવો.
- (૨) અધ્યયનનો અર્થ આપી પાવલોવ અને સ્કીનરના મતે અધ્યયનની પ્રક્રિયા વર્ણવો.
- (૩) અધ્યયન અને પ્રેરણા વચ્ચેનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરી વિદ્યાર્થીઓને અધ્યયન અભિપ્રેરિત કરવાના માર્ગો સૂચવો.

૪ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે ૧૨૫ શબ્દોમાં લખો : ૧૦

- (૧) અધ્યયનના નિયમો જણાવી તેના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો સમજાવો.
- (૨) અધ્યયન પ્રક્રિયામાં રસનું મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો.
- (૩) અધ્યયન પ્રક્રિયામાં અધ્યેતાનું ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા માટે શિક્ષક તરીકે તમારી ભૂમિકા વર્ણવો.

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : (બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે) ૫

- (૧) મેસ્લોના મતે અધ્યેતાની જરૂરિયાતો જણાવો.
- (૨) અધ્યયન પ્રક્રિયા માટે હલે આપેલ સૂત્ર જણાવો.
- (૩) અધ્યયન પ્રક્રિયાનો અર્થ આપો.
- (૪) 'પ્રયત્ન અને ભૂલ' અધ્યયન સિદ્ધાંતના પ્રણેતા કોણ છે ?
- (૫) સ્વ-કાર્યસાધકતાનો અર્થ આપો.

ENGLISH VERSION

SECTION - I

- 1 Answer any two of the following questions in about 750 words : **20**
- (1) Give the meaning of Piaget's theory of cognitive development and discuss its components.
  - (2) Explain all the principles of development and discuss any four principles in detail with examples.
  - (3) Explain the needs of Industrial development as per Maslow.
- 2 (a) Answer any two of the following questions in about 125 words : **10**
- (1) Explain the factors affecting personality as per Arikson.
  - (2) What is extinction of mind and explain the needs of extinction of mind ?
  - (3) Explain the conditions of verbal learning as per Gagne's Hierarchy of learning types and conditions.
- (b) Answer the following in short : (All questions are compulsory) **5**
- (1) What is learning process ?
  - (2) State any two characteristics in terms of interrelationship among triguna mentioned in Vedic shastra.
  - (3) State any two stages of cognitive development as per Piaget.
  - (4) What is Aptitude ?
  - (5) Give any two concepts of nature of metacognitive knowledge.

SECTION - II

- 3** Answer any two of the following questions in about **20**
750 words :
- (1) Explain the competencies of 21th century learners.
  - (2) Give the meaning of learning and explain the process of learning as per Pavlov and Skinner.
  - (3) Explain the relation between learning and motivation suggest the ways to achieve motivational learning.
- 4** (a) Answer any two of the following questions in about **10**
125 words :
- (1) Give the rules of learning and explain its social implications.
  - (2) Give the meaning of Interest in learning process.
  - (3) Explain your role as a teacher for increasing the concentration of a learner in learning process.
- (b) Answer the following in short : (All questions are **5**
compulsory)
- (1) Give the needs of learner as per Maslow.
  - (2) Give the formulas given by Hela for learning process.
  - (3) Give the meaning of learning process.
  - (4) Who gave the principle of Trial and Error method ?
  - (5) Give the meaning of Self efficiency.
-

H-111003

Seat No. _____

M. Ed. (Sem. I) Examination

November - 2019

MED0C-103 : Educational Studies

(Old Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

વિભાગ - ૧

- ૧ નીચે આપેલ પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો : ૨૦
- (૧) ભારતીય અને પશ્ચિમના તત્ત્વજ્ઞાનની સમજૂતી આપી, તફાવતની ચર્ચા કરો.
- (૨) શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીનો અર્થ, લક્ષણો અને મહત્ત્વ દર્શાવો.
- (૩) માનવ વિકાસમાં શિક્ષણની ભૂમિકાના વિવિધ પાસાંઓ જણાવો.
- ૨ (અ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે ૧૨૫ શબ્દોમાં લખો : ૧૦
- (૧) શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્ર એટલે શું ? તેનું કાર્યક્ષેત્ર જણાવો.
- (૨) પરાવિદ્યા અને અપરાવિદ્યા વિશે મુદ્દાસર માહિતી આપો.
- (૩) શૈક્ષણિક માનસશાસ્ત્ર એટલે શું ? તેનું મહત્ત્વ જણાવો.
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : ૫
- (૧) પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાનની શાખાઓના નામ લખો.
- (૨) કેળવણીના માપદંડો જણાવો.
- (૩) કેળવણીમાં ભવિષ્ય દર્શન એટલે શું ?
- (૪) શૈક્ષણિક તત્ત્વજ્ઞાનના મુખ્ય હેતુઓ જણાવો.
- (૫) કોઈપણ ત્રણ શૈક્ષણિક મૂલ્યો જણાવો.

વિભાગ - ૨

- ૩ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર ૭૫૦ શબ્દોમાં આપો : ૨૦
- (૧) 'ઉપનિષદ' એટલે શું ? મુખ્ય ઉપનિષદોનો સંદેશ જણાવો.
- (૨) વૈશ્વિકરણ એટલે શું ? શિક્ષણ પર તેની અસરો દર્શાવો.
- (૩) બુનિયાદી શિક્ષણના હેતુઓ અને પડકારો જણાવો.

- ૪ (અ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે ૧૨૫ શબ્દોમાં લખો : ૧૦
- (૧) ઉદારીકરણના લાભાલાભની ચર્ચા કરો.
- (૨) ઉપનિષદકાળ દરમિયાન 'અધ્યાપન વ્યવસ્થાપન'ની સમજૂતી આપો.
- (૩) લોકશાહી શિક્ષણના હેતુઓ અને પડકારો જણાવો.
- (બ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : ૫
- (૧) N.C.T.E. નું પરિરૂપ જણાવો.
- (૨) શિક્ષણ પર અસર કરતાં વૈશ્વિક પ્રવાહો જણાવો.
- (૩) મેકોલે મિન્ટોના એક મુદ્દાની ચર્ચા કરો.
- (૪) તૈતિરિય ઉપનિષદના કોઈ પણ બે મંત્ર લખો.
- (૫) ઔદ્યોગિક સમાજના ત્રણ લક્ષણો જણાવો.

ENGLISH VERSION

SECTION - I

- 1 Write answers any two from the following questions in about 750 words : 20
- (1) Explain Indian philosophy and Western philosophy and discuss differences.
- (2) Show the meaning, characteristics and importance of educational technology.
- (3) State the roles of education in Human development.
- 2 (a) Write answers any two from the following questions in about 125 words : 10
- (1) What is Educational Sociology ? State its scope.
- (2) Give pointed information about paravidya and Aparavidya.
- (3) What is Educational Psychology ? State its importance.

- (b) Write answers in brief of the following questions : **5**
- (1) Write the name of branches of western philosophy.
  - (2) State the criteria of Education.
  - (3) What is futuristic in education ?
  - (4) Write the main aims of educational philosophy.
  - (5) Mention any three educational values.

SECTION - 2

- 3** Write answers any two from the following questions in about 750 words : **20**
- (1) What is the meaning of Upanishad ? State the messages of principle Upanishads.
  - (2) What is the meaning of Globalization ? State its effects on education.
  - (3) State the aims and challenges of basic education.
- 4** (a) Write answers any two from the following questions in about 125 words : **10**
- (1) Discuss merits and demerits of liberalization.
  - (2) Explain teaching administration in Upanishad period.
  - (3) State the aims and challenges of education in democracy.
- (b) Write short answers of the following questions : **5**
- (1) Give the full form of N.C.T.E.
  - (2) State the global trends effect on education.
  - (3) Discuss one point of Macaulay's Minutes.
  - (4) Write any two mantras of Taittiriya Upanishad.
  - (5) Mention three characteristics of Industrial society.

H-291001

Seat No. _____

M. Ed. (Sem. I) Examination

November - 2019

MED1C101 : Introduction to Educational Research
(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

વિભાગ – ૧

- ૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો. ૨૦
- (૧) ક્રિયાત્મક સંશોધનની વ્યાખ્યા આપી તેના લક્ષણો અને મર્યાદાઓ ની ચર્ચા કરો.
- (૨) “બી.એડ્ કોલેજના પ્રશિક્ષણાર્થીઓના અનુકૂલનનો અભ્યાસ માટેનો સંશોધન પ્રસ્તાવ નીચેના મુદ્દાઓને અનુલક્ષી ને ચર્ચો.
- (૧) હેતુઓ (૨) નમૂનાપસંદગી (૩) ઉપકરણો
- (૪) સંશોધન પદ્ધતિ.
- (૩) ચલોની ઓળખ આપી ચલોના પ્રકારોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
- ૨(અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર ૧૨૫ શબ્દોમાં લખો. ૧૦
- (૧) શૈક્ષણિક સંશોધનની જરૂરીયાત જણાવો.
- (૨) વ્યવહારિક સંશોધનના લક્ષણો જણાવો.
- (૩) સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા વિશે જણાવો.
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. ૦૫
- (૧) પરતંત્ર ચલ એટલે શું?
- (૨) મૂળગત (શાસ્ત્રીય) સંશોધન એટલે શું
- (૩) સર્વેક્ષણ પદ્ધતિ એટલે શું?
- (૪) શૈક્ષણિક સંશોધનની કોઈપણ એક વ્યાખ્યા આપો.
- (૫) ઉત્કલ્પના એટલે શું?

વિભાગ – ૨

૩ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો પ્રત્યેક ઉત્તર ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો. ૨૦

- (૧) સંશોધન સમસ્યાના સ્ત્રોતો જણાવી તેની વિગતે ચર્ચા કરો.
- (૨) નમૂના પસંદગીમાં ભૂલોના પ્રકારોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
- (૩) સંભાવનાયુક્ત મુખ્ય ચાર પ્રયુક્તિઓની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

૪(અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર ૧૨૫ શબ્દોમાં લખો. ૧૦

- (૧) સારી સંશોધન સમસ્યાઓના લક્ષણો જણાવો.
- (૨) ઉત્કલ્પનાના પ્રકારો જણાવો.
- (૩) સહેતુક નમૂના પસંદગી વિશે જણાવો.

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તરો ટૂંકમાં લખો :

૦૫

- (૧) બેવડા નમૂના પ્રયુક્તિ એટલે શું ?
- (૨) સંશોધન દરખાસ્ત એટલે શું ?
- (૩) ઉત્કલ્પનાનો અર્થ લખો.
- (૪) RRL નું આખું નામ જણાવો.
- (૫) શૂન્ય ઉત્કલ્પના એટલે શું ?

ENGLISH VERSION

SECTION – I

1. Answer any two out of three from the following question in about 750 words. 20.

- (1) Discuss the characteristics and limitation of Action Research with its definition.
- (2) “A study on student – teacher of B.Ed.college with reference discuss this study keeping in mind below given points.
(1) Objective (2) Tools (3) Samplings selection (4) research method.
(3) Identify variable and write down about different types of variable.

2.(A) Answer any two out of three from the following questions in about 125 words 10.

- (1) Describe the Need of Educational research.
- (2) Describe the characteristics of Practice research.
- (3) Describe the Review related literature.

(B) Answer the following question in short. 05.

- (1) What is Indirect variable ?
- (2) What is Basic research?
- (3) Which is survey method ?
- (4) Give any one definition of Educational research.
- (5) What is Hypothesis ?

SECTION – II

3. Answer any two out of three from the following question in about 750 words. 20.

- (1) Discuss in details the source of research problem.
- (2) Discuss in detail the types of sampling Error.
- (3) Discuss any four main technique of Assumption

4. (A) Answer any two of three from the following question in about 125 words. (Any two) 10.

- (1) Describe the characteristics of good research problem.
- (2) Describe the types of Hypothesis.
- (3) Describe the Sampling method “ with objective”

(B) Answer the following question in short. 05.

- (1) What is double Sampling method ?
- (2) What is research Proposal ?
- (3) Write down the meaning of Hypothesis.
- (4) What is full form of RRL
- (5) What is Null Hypothesis.

H-291002

Seat No. _____

M. Ed. (Sem. I) Examination

November - 2019

**MED1C102 : Psychology of Learning &
Development
(New Course)**

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના (૧) પ્રશ્ન ધ્યાનપૂર્વક વાંચીને મુદ્દાસર જવાબ આપો.
(૨) અપ્રસ્તુત લખાણ માટે ગુણ કાપવામાં આવશે.
(૩) બંને વિભાગોના ઉત્તર જુદી - જુદી ઉત્તરવાહીમાં આપો.

વિભાગ - ૧

- ૧ નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે ૭૫૦ શબ્દોમાં આપો. (૨૦)
૧. મનોવિજ્ઞાનનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી, શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનનું શિક્ષણક્ષેત્રે પ્રદાન જણાવો.
  ૨. તરુણાવસ્થાનો સમયગાળો જણાવી, તરુણાવસ્થાના લક્ષણોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
  ૩. અધ્યયનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી, અધ્યયન પ્રક્રિયાનું સ્વરૂપ અને લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો.
- ૨ (અ) નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે ૧૨૫ શબ્દોમાં આપો. (૧૦)
૧. વિકાસની વ્યાખ્યા જણાવી, વિકાસને અસર કરતાં પરિબલો સમજાવો.
  ૨. જિન પિયાજેના જ્ઞાનાત્મક વિકાસના સોપનોમાંથી સંવેદનાત્મક ક્રિયાલક્ષી અવસ્થા અને મૂર્ત માનસિક ક્રિયાત્મક અવસ્થા સમજાવો.
  ૩. અધ્યયનના શાસ્ત્રીય અભિસંધાનના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો સમજાવો.
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (૦૫)
૧. વૃદ્ધિની વ્યાખ્યા લખો. વૃદ્ધિના કોઈપણ બે લક્ષણો જણાવો.
  ૨. 'ગેસ્ટાલ્ટ' નો અર્થ સ્પષ્ટ કરો.
  ૩. પ્રયત્ન અને ભૂલ દ્વારા અધ્યયન સિદ્ધાંતનો તત્પરતાનો નિયમ જણાવો.
  ૪. અધ્યાનના શાસ્ત્રીય અભિસંધાનના સિદ્ધાંતમાં 'ઉચ્છેદન' ક્રિયા એટલે શું ?
  ૫. હલના અધ્યયન સિદ્ધાંતમાં 'ઈરણ' એટલે શું?

વિભાગ - ૨

- ૩ નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે ૭૫૦ શબ્દોમાં આપો. (૨૦)
૧. ગોર્ડન ઓલપાર્ટના મતે વ્યક્તિત્વ પર અસર કરતાં પરિબલો સમજાવો.
  ૨. માનસિક સ્વાસ્થ્યની સંકલ્પના અને લાક્ષણિકતાઓ સમજાવી, માનસિક રીતે સ્વસ્થ વ્યક્તિની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
  ૩. બુદ્ધિનો દ્વિ - ઘટકનો સિદ્ધાંત ઉદાહરણ સહીત સમજાવો.
- ૪ (અ) નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે ૧૨૫ શબ્દોમાં આપો. (૧૦)
૧. સિગમંડ ફ્રોઈડના વ્યક્તિત્વના ઘટકોમાંથી અહમ્ અને અધિઅહમ્ સમજાવો.
  ૨. વિદ્યાર્થીઓમાં અપાનુકૂળનના કારણો જણાવો.
  ૩. બુદ્ધિની વ્યાખ્યા લખી અને બુદ્ધિના પ્રકારો સમજાવો.
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (૦૫)
૧. એડવાન્સ ઓર્ગોનાઇઝર મોડેલ એટલે શું?
  ૨. એરિક્સનના મતે વ્યક્તિત્વ વિકાસની મુખકેન્દ્રી અવસ્થા જણાવો.
  ૩. અનુકૂળનનો અર્થ લખો.
  ૪. સ્વ - સંકલ્પના વિકાસ મોડેલનો અર્થ જણાવો.
  ૫. સૌ પ્રથમ મનોવૈજ્ઞાનિક શાળા કોણે શરૂ કરી હતી?

ENGLISH VERSION

- Instructions: (1) Read the questions carefully and answer to the point.
(2) Marks will be deducted for irrelevant answer.
(3) Answer both sections in separate answer book.

Section – I

1. Answer any two of the following questions. Each answer should be in about 750 words. (20)

1. Explain the meaning of Psychology, State the contribution of Educational Psychology to the field of Education.
2. Describe time period of Adolescence, Discuss the characteristics of Adolescence period in detail.
3. Clarify the concept of Learning, Explain the nature and characteristics of the learning process.

2. (A) Answer any two of the following questions. Each answer should be in about 125 words. (10)

1. State the definition of Development, Explain the factors affecting Development.
2. Explain from Piaget's stages of Cognitive Development: Sensory – Motor Stage and Concrete Operational Stage.
3. Explain the Educational Implications of Classical Conditioning of Learning.

(B) Answer the following questions. (05)

1. Give the definition of Growth and mention any two characteristics of Growth.
2. Explain the meaning of 'Gestalt'.
3. Learning by Trial & Error Theory, explain the 'Law of Readiness'.
4. What is the 'Extinction' in the principle of Classical Conditioning of learning?
5. In Hull's theory of Learning, what is 'Drive'?

Section – II

3. Answer any two of the following questions. Each answer should be in about 750 words. (20)

1. According to Gordon Allport, explain the factors affecting Personality.
2. Explain the concept and characteristics of Mental Health. Describe the Characteristics of a mentally healthy person.
3. Explain the Two – Factor Theory of Intelligence with an example.

4. (A) Answer any two of the following questions. Each answer should be In about 125 words. (10)

1. Explain the Ego and Super Ego of the Personality factors of Sigmund Freud.
2. Explain the causes of Mal – Adjustment in students.
3. Write down the definition of Intelligence and state the types of Intelligence.

(B) Answer the following questions. (05)

1. What is the Advance Organizer Model?
2. According to Erikson, explain the Oral Stage of personality development.
3. Write the meaning of Adjustment.
4. Explain the meaning of the Self – Concept Model.
5. Who was the first to start a Psychological School?

H-291003

Seat No. _____

M. Ed. (Sem. I) Examination

November - 2019

MED1C103 : Educational Studies
(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચનો : (૧) બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(૨) જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક પ્રશ્નના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.
(૩) બન્ને વિભાગોના ઉત્તર અલગ-અલગ ઉત્તરવહીમાં લખો.

વિભાગ - ૧

૧ કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો. ૨૦

૧. શિક્ષણનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી તેની પ્રાચીન અને અર્વાચીન સંકલ્પના સમજાવો.
૨. શિક્ષણના સમાજશાસ્ત્રીય હેતુઓની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
૩. શિક્ષણની આદર્શવાદી અને વ્યવહારવાદી વિચારધારાનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.

૨ અ. કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૧૨૫ શબ્દોમાં લખો. ૧૦

૧. ભારતની પ્રાચીન શિક્ષણ પરંપરા વિશે નોંધ તૈયાર કરો.
૨. શિક્ષણમાં સંશોધનના ઉદ્દેશો સમજાવો.
૩. અભ્યાસક્રમના સ્વરૂપની ચર્ચા કરો.

૨ બ. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. ૦૫

૧. પ્રકૃતિવાદી વિચારકોનાં નામ આપો.
૨. અભ્યાસક્રમની રૂપરેખા એટલે શું ?
૩. શૈક્ષણિક સંશોધન એટલે શું ?
૪. રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમની કોઈપણ બે લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
૫. શિક્ષણની કોઈપણ ચાર વિચારધારાઓ જણાવો.

વિભાગ – ૨

- ૩ કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો. ૨૦
૧. શિક્ષણનીતિની સંકલ્પના સમજાવી કોઈપણ શિક્ષણનીતિના મૂલ્યાંકનના માનદંડ ચર્ચો.
  ૨. શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનમાં સંરચનાવાદની ઉપયોગિતા સમજાવો.
  ૩. સામાજિક પરિબલોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પરની અસરોની ચર્ચા કરો.
- ૪ અ. કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૧૨૫ શબ્દોમાં લખો. ૧૦
૧. શિક્ષણનીતિના નિર્ધારણમાં રાજનીતિની ભૂમિકાની ચર્ચા કરો.
  ૨. શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનનું શૈક્ષણિક મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો.
  ૩. નવી મજૂરનીતિની સ્પષ્ટતા કરો.
- ૪ બ. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. ૦૫
૧. સંરચનાવાદનો સિદ્ધાંત ક્યા મનોવૈજ્ઞાનિકે આપ્યો હતો ?
  ૨. નૈતિકતા (ethnicity) એટલે શું ?
  ૩. ગઠબંધન વહીવટ (coalition administration) એટલે શું ?
  ૪. શિક્ષણનીતિ એટલે શું ?
  ૫. બુદ્ધિની વ્યાખ્યા આપો.

ENGLISH VERSION

- Instructions : (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks of the questions.
(3) Write answers of each section in separate answer sheet.

Section - I

1 Answer any TWO questions. Write each answer in about 750 words. 20

1. Clarifying the meaning of education, explain its ancient and modern concept.
2. Discuss in details the sociological aims of education.
3. Clarify difference between Idealistic and Pragmatic thinking of education.

2 (A) Answer any TWO questions. Write each answer in about 125 words. 10

1. Prepare a note on ancient Indian education system.
2. Explain the objectives of research in education.
3. Discuss the nature of curriculum.

(B) Answer the following questions in short. 05

1. Give the names of Naturalistic thinkers.
2. What is the framework of curriculum ?
3. What is educational research ?
4. Mention any two characteristics of national curriculum.
5. Mention any four isms of education.

Section - II

3 Answer any TWO questions. Write each answer in about 750 words. 20

1. Explaining the concept of education policy, discuss the criteria of evaluation of any education policy.
2. Explain the usefulness of constructivism in educational psychology.
3. Discuss the impact of social factors on educational achievement.

4 (A) Answer any TWO questions. Write each answer in about 125 words. 10

1. Discuss the role of politics in determining education policy.
2. Clarify the educational importance of educational psychology.
3. Clarify the new labor policy.

(B) Answer the following questions in short. 05

1. Who gave the principle of constructivism ?
2. What is ethnicity ?
3. What is coalition administration ?
4. What is education policy ?
5. Give the definition of intelligence.

H-291005

Seat No. _____

M. Ed. (Sem. I) Examination

November - 2019

**MED1E107 : Educational Measurement
& Evaluation
(New Course)**

Time : Hours]

[Total Marks : 70

વિભાગ - 1

- 1 નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના આશરે 750 શબ્દોમાં ઉત્તર લખો : 20
- (1) 'માપન' અને 'મૂલ્યાંકન'નો ભેદ સ્પષ્ટ કરી, મૂલ્યાંકનના પાયાના સિદ્ધાંતો વિશે વિગતે ચર્ચા કરો.
- (2) જ્ઞાનાત્મક ક્ષેત્રના હેતુઓ જણાવી પ્રત્યેકનો અર્થ અને વિશિષ્ટ હેતુઓ ઉદાહરણ સાથે વર્ણવો.
- (3) મૂલ્યાંકનનું કાર્યક્ષેત્ર અને જરૂરીયાત વર્ણવો.
- 2 (અ) નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના આશરે 125 શબ્દોમાં 10
ઉત્તર લખો :
- (1) ઓનલાઈન એક્ઝામની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેની જરૂરિયાત સમજાવો.
- (2) ભાવાત્મક ક્ષેત્રનો કોઈ એક હેતુ લઈ તેના વિવિધ વર્તન ફેરફારોની યાદી તૈયાર કરો.
- (3) મૂલ્યાંકન અને અભ્યાસક્રમ વચ્ચેનો આંતરસંબંધ સ્પષ્ટ કરો.
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : (બધા ફરજિયાત) 5
- (1) માપનનો અર્થ એક ઉદાહરણ સાથે આપો.
- (2) મનોક્રિયાત્મક ક્ષેત્રના કોઈ એક હેતુના અપેક્ષિત વર્તન પરિવર્તન જણાવો.
- (3) પુસ્તક સાથે પરીક્ષા એટલે શું ?
- (4) મૂલ્યાંકનના કોઈપણ બે કાર્યો જણાવો.
- (5) ઓનલાઈન પરીક્ષાના બે લક્ષણો જણાવો.

વિભાગ - 2

3 નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના આશરે 750 શબ્દોમાં ઉત્તર લખો : 20

- (1) માનાંક સંદર્ભકસોટી એટલે શું ? માનાંક સંદર્ભ કસોટીની રચનાના સોપાનો સમજાવો.
- (2) પ્રશ્ન બેંક એટલે શું ? તેની રચનાના સોપાનો જણાવી, તેનું મહત્વ સમજાવો.
- (3) માનાંક સંદર્ભ અને મૂલક સંદર્ભ કસોટીની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી બંને વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.

4 (અ) નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના આશરે 125 શબ્દોમાં 10

ઉત્તર લખો :

- (1) કલમ પૃથક્કરણ એટલે શું ? માનાંક સંદર્ભ કસોટીમાં કલમ પૃથક્કરણ જણાવો.
- (2) સેમેસ્ટર પદ્ધતિ એટલે શું ? તેના ફાયદા અને મર્યાદાઓ જણાવો.
- (3) સતત આંતરિક મૂલ્યાંકન કરતી વખતે કઈ બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી તે જણાવો ?

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : (બધા ફરજિયાત) 5

- (1) મૂલક સંદર્ભ કસોટીની બે ઉપયોગિતા જણાવો.
- (2) પારંપારિક અને ગ્રેડિંગ ગુણાંકન વચ્ચે ભેદ જણાવો. (બે મુદ્દા)
- (3) પ્રગતિપત્રકના બે ઉપયોગ જણાવો.
- (4) મૂલ્યાંકનમાં કમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ જણાવો.
- (5) ગુણાંકન પદ્ધતિઓના પ્રકારના નામ જણાવો.

ENGLISH VERSION

SECTION – 1

- 1 Answer any **two** out of **three** from the following questions. **20**
Each answer should be in about **750** words :
- (1) Explain distinguish between 'Evaluation' and 'Measurement'. Discuss in detail about the basic principles of evaluation.
  - (2) State the objectives of cognitive domain and describe meaning and specific objectives of each with example.
  - (3) Describe the scope and need of evaluation.
- 2 (A) Answer any **two** of the following questions in about **10**
125 words :
- (1) Clarify the concept of online exam and explain its need.
  - (2) Select any one objective of affective domain and prepare a list of its behaviour changes.
  - (3) Clarify the inter-relationship between evaluation and curriculum.
- (B) Answer the following questions in short : (all comp.) **5**
- (1) Write the meaning of measurement with one illustration.
  - (2) State the expected behavioural changes of any one objective of Psychomotor Domain.
  - (3) What is Open Book Exam ?
  - (4) State any two functions of evaluation.
  - (5) State any two characteristics of online exam.

SECTION – 2

- 3** Answer any **two** of the following questions in about **20**
750 words :
- (1) What is Norm Referenced Test ? Explain the steps of constructing Norm Referenced Test.
  - (2) What is Question Bank ? State the steps of its construction and explain its importance.
  - (3) Clarify the concept of norm referenced test and criterion reference test. State the differences between them.
- 4** (A) Answer any **two** out of **three** from the following **10**
questions. Each answer should be in about **125** words :
- (1) What is item analysis ? State the item analysis in Norm-Reference Test.
  - (2) What is semester system ? State its advantages and limitations.
  - (3) When doing continuous internal assessment, tell what to keep in mind ?
- (B) Answer the following five questions in short : (all comp.) **5**
- (1) State the two uses of criterion reference test.
  - (2) State the difference between Traditional marking and Grading. (Two Points)
  - (3) State the two uses of progress report.
  - (4) State the use of computer in evaluation.
  - (5) State the name of types of marking system.
-

H-111007

Seat No. _____

M. Ed. (Sem. I) Examination

November - 2019

MED0E104 : Educational Measurement & Evaluation
(Old Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

વિભાગ - ૧

- ૧ નીચેનામાંથી બે પ્રશ્નોના ૭૫૦ શબ્દોમાં જવાબ લખો : ૨૦
- (૧) મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયાના સોપાનો વિશે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
- (૨) પરંપરાગત પરીક્ષા કરતા ઓનલાઈન પરીક્ષા પદ્ધતિ વધુ ફળદાયક છે ? ચર્ચા કરો.
- (૩) પુસ્તક સાથે પરીક્ષા એટલે શું ? તેનું મહત્ત્વ જણાવો.
- ૨ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના ૧૨૫ શબ્દોમાં જવાબ લખો : ૧૦
- (૧) માપન અને મૂલ્યાંકન વચ્ચે તફાવત સમજાવો.
- (૨) સતત સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકનના હેતુઓ જણાવો.
- (૩) સિદ્ધિ કસોટીના મહત્ત્વના સિદ્ધાંતો જણાવો.
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : ૫
- (૧) મૂલ્યાંકનની વ્યાખ્યા આપો.
- (૨) ગુણાંકન મૂલ્યાંકનના બે ગેરલાભ જણાવો.
- (૩) વ્યક્તિ અભ્યાસ એટલે શું ?
- (૪) પરોક્ષ માપન એટલે શું ?
- (૫) પુસ્તક સાથેની પરીક્ષાના બે ફાયદા જણાવો ?

વિભાગ - ૨

- ૩ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના ૭૫૦ શબ્દોમાં ઉત્તર લખો : ૨૦
- (૧) મૂલક સંદર્ભ કસોટી એટલે શું ? મૂલક સંદર્ભ કસોટી રચનાના સોપાનો સમજાવો.
- (૨) પ્રશ્ન બેંક એટલે શું ? તેનું મહત્ત્વ સમજાવી તેની રચનાના સોપાનો જણાવો.
- (૩) ગુણાંકન ગ્રેડીંગ પદ્ધતિની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેના લાભ અને ગેરલાભ જણાવો.

- ૪ (અ) નીચેનામાંથી બે પ્રશ્નોના ૧૨૫ શબ્દોમાં ઉત્તર આપો : ૧૦
- (૧) વર્તમાન સમયમાં સેમેસ્ટર પદ્ધતિનું મહત્ત્વ સમજાવો.
- (૨) “મૂલ્યાંકનમાં કોમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ”, વિધાનની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
- (૩) શિક્ષક એક મૂલ્યાંકનકાર તરીકેની ભૂમિકાની ચર્ચા કરો.
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : ૫
- (૧) સેમેસ્ટર પદ્ધતિના બે લાભ જણાવો.
- (૨) કોમ્પ્યુટર નેટવર્ક એટલે શું ?
- (૩) જ્ઞાનાત્મક ક્ષેત્ર એટલે શું ?
- (૪) મૂલક સંદર્ભ કસોટીના બે લાભ જણાવો.
- (૫) પ્રગતિપત્રના બે ઉપયોગ જણાવો.

ENGLISH VERSION

SECTION - I

- 1 Answer any two of the following questions in about 750 words: 20
- (1) Discuss the steps of Evaluation in detail.
- (2) Discuss, the online examination is better than formal examination method.
- (3) What is Examination with book ? Explain its importance.
- 2 (a) Answer any two of the following questions in about 125 words : 10
- (1) Differentiate measurement and evaluation.
- (2) State the objectives of continuous comprehensive evaluation.
- (3) State the important principles of Siddhi Kasoti.

- (b) Answer the following questions in short : 5
- (1) Define the term evaluation.
  - (2) State, two demerits of Quantitative Evaluation.
  - (3) What is Human study ?
  - (4) What is indirect measurement ?
  - (5) State, two demerits of examination with book ?

SECTION - 2

- 3 Answer any two of the following questions in about 750 words : 20

- (1) What do you mean by criterion reference test ? Explain the steps of constructing criterion reference test.
- (2) What is Question Bank ? Explain its importance and explain the steps for its construction.
- (3) Explain, marks grading method with it's merit and demerits also explain its Sankalpana.

- 4 (a) Answer any two of the following questions in about 125 words. 10

- (1) Explain the importance of semester method in current time.
- (2) Discuss the statement in brief "Use of computer in Evaluation".
- (3) Discuss the role of teacher as Evaluator.

- (b) Answer the following questions in short : 5

- (1) State, two merits of semester method.
- (2) What is Computer Network ?
- (3) What is knowledge field ?
- (4) State, two merits of criterion reference test.
- (5) State, two use of progress report.